

ΠΟΛΥΔΩΡΟΥ ΠΑΠΑΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

ΦΥΛΛΑ ΑΠΟ ΧΡΥΣΑΦΙ
ΤΟΥ ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

(Συνέχεια από το προηγούμενο)

8.— Μακρὰ ἀπὸ τὰ πρόχειρα κί' ἐπιδειχτικά
λόγια κί' ὁμιλίαις.

Κί' ὅπως συμβουλεύω νὰ μὴ νομίζουν οἱ πατέρες ἀπὸ τὴν παιδεία τίποτ' ἄλλο πὶο καλὸ, ἔτσι ἐπιμένω πὼς πρέπει νὰ καταπιάνονται γερὰ μὲ τὴν ἀκατάλυτη καὶ ζωντανὴ παιδεία, καὶ νὰ ξεμακραίνουν τὰ παιδιά ἀπὸ τοὺς λόγους τοὺς ἐπιδειχτικούς ὅσο μπορεῖ πὶο μακρὰ. Γιατί κείνο πὸν ἀρέσει στὸ λαό, στοὺς σοφοὺς δὲν εἶναι εὐχάριστο. Στὰ λόγια μου δὲ μάρτυρας εἶναι κί' ὁ Εὐριπίδης λέγοντας:

«Ἐγὼ νὰ βάζω λόγο εἶμαι στὸ λαὸ ἀνίκανος, μὰ πὶο ἱκανὸς στοὺς ὅμοιους μου καὶ λίγους, γιὰτ' ὅσοι νὰ λένε στοὺς σοφοὺς ἀνήμποροι, τοῦτοι πλιότερο εὐχαριστοῦνε τὸν ὄχλο».

Καὶ βλέπω, γὰρ τουλάχιστο, κείνους πὸν ἐπιτηδεύονται νὰ μιλοῦν στὸ χυδαῖο ὄχλο ἀρεστὰ κί' εὐχάριστα, πὼς καὶ στὴ ζωὴ καταντοῦν ἄσφατοι καὶ φιληθνοὶ τὸ πὶο πολὺ. Καὶ μὰ τὸ Θεὸ πὶο πολὺ σωστά. Γιατί ἂν, προετοιμάζοντας σ' ἄλλους ἡδονές, παραμελοῦν τὸ καλὸ, βέβαια δὲ θὰ προτιμοῦσαν ὀλίγε τὸ ὀρθὸ καὶ τὸ σταθερὸ ἀπὸ τὴν ἡδοναίαν τους καὶ τὴν τρυφήν, ἢ δὲ θὰ κνηγοῦσαν τὴν φρονιμάδα ἀντὶ τὴν τέρψη.

Οἱ λόγοι πὸναι πρόχειρα φτιαγμένοι, εἶναι γιομάτοι ἀπὸ πολλὰς κουταμάρες καὶ ἀμέλειες, γιὰτὶ αὐτοὶ πὸν τοὺς κάνουν, δὲν ξαίρουν οὔτε πόθε ν' ἀρχίσουν, οὔτε πὸν νὰ σταματήσουν. Ἐξὸν δὲ ἀπὸ τ' ἄλλα σφάλματα, κείνοι πὸν μιλοῦν ἀπρομελέτητα, πέφτουν φοβερὰ ἔξω ἀπὸ τὰ ὄρια. Ἐνῶ ἡ προμελέτη δὲν ἀφίνει τὸ λόγο νὰ πέφτει ἔξω ἀπὸ τὴν ἀνάλογη συμμετρίαν. Ὁ Περικλῆς, ὅπως ἀκούμε ἀπὸ τὴν παράδοση, ἂν καὶ πολλὰς φορὲς τὸν προσκαλοῦσαν ἀπὸ τὸ δῆμον νὰ μιλήσει, δὲν δέχονταν λέγοντας πὼς εἶναι ἀπροετοίμαστος. Ἔτσι κί' ὁ Δημοσθένης, θέλοντας νὰ μιμηθεῖ τὸν τρόπο τῆς πολιτικῆς του, ὄσες φορὲς οἱ Ἀθηναῖοι τὸν καλοῦσαν σύβουλο, ἀρνιότανε λέγοντας: «δὲν εἶμαι τοιμασμένος».

Κί' αὐτὰ ἴσως νᾶναι λαθεμένη παράδοση καὶ λόγια τοῦ ἑνοῦ καὶ τ' ἄλλου. Στὸ λόγο του, ὅμως, πὸν ἔβγαλε νὰ χτυπήσει τὸ Μειδία, ξεκάθαρα παρουσιάζει τὴν ὠφέλεια τῆς σκέψης του. Λέγει δηλαδὴ: «Ἐγὼ κύριοι Ἀθηναῖοι, λέγω, πὼς ἔχω σκεφτεῖ μὰ δὲν τ' ἀρνιοῦμαι καὶ πὼς ἔχω ἀσκηθεῖ στὴν ἀπαγγελίαν ὅσο μποροῦσα πλιότερο. Γιατί θάμουναι ἄθλιος, ἂν παθόντας καὶ πάσχοντας τέτοια, δὲ φρόντιζαν νὰ σκεφτῶ σωστὰ γιὰ κείνα πὸν θὰ σᾶς μιλοῦσα».

Τὸ ὅτι δὲ πρέπει νὰ ἀποδοκιμάζουμε τίς πρό-

χειρες ὁμιλίαις ὀλίγε τὰ ἢ καὶ νὰ τις ἀσκοῦμε σ' ὄχι πράματ' ἀξιόλογα, αὐτὸ τουλάχιστο δὲ θὰ τ' ἀρνιοῦμε, μὰ πρέπει τοῦτο σὰν εἶδος γιαιτρικοῦ νὰ τὸ κάνουμε... Κί' ἔχω ἀξίωση ὡς τὴν ἀντρίκεια ἡλικία, τίποτε κανεὶς νὰ μὴ λέγει πρόχειρα.

Μιά ὅμως καὶ βάλει μέσα του ρίζες τῆς δύναμης τοῦ λόγου, τότες ἀρμόζει, ἂν τὸ καλεῖ ἡ ὄρα, νὰ μιλᾷ ἀπροετοίμαστος. Γιατί καθὼς οἱ πολλὸν καιρὸ δεμένοι σκοντάφτουν, ἂν κάποτε ἤθελαν λυθεῖ, μὴ μπορώντας γιὰ τὴν πολὺκαιρὴ συνήθεια τῶν δεσμῶν νὰ περπατοῦν, ὅμοια καὶ κείνοι πὸν δεσμεψαν τὸ λόγο μὲ τὴν πολυκαιρία, κί' ἂν ποτὲ γίνεῖ ἀνάγκη νὰ μιλήσουν πρόχειρα, φυλάγουν ὄχι λιγότερο τὸν ἴδιο τρόπο τῆς ἔκφρασης τοῦ λόγου.

Τὸ ν' ἀφίνομε τὰ παιδιά νὰ μιλοῦν πρόχειρα, ὄντας εἶναι ἀκόμη παιδιά, αὐτὸ γίνεται ἀφορμὴ τῆς ἔσχατης ματαιολογίας.

Κάποιος ζωγράφος, λένε, ἀνίκανος, δείχνοντας στὸν Ἀπελλῆ(*) μιά ζωγραφίαν του: «τούτη, εἶπε, τώρα τὴν ζωγράφισα!» «Κί' ἂν δὲν τῶλεγε, εἶπε κείνος, καταλαβαίνω πὼς γρήγορα ἔχει ζωγραφιστεῖ κί' ἀπὸ πὼς δὲ ζωγράφισες τέτοιες κάμμοσες ἀκόμα».

Καὶ λοιπὸν (γιὰ νὰ ξαναγυρίσω στὴ βάση τοῦ βάλθηκε ἀπ' τὴν ἀρχὴ) ὅπως τὸ θεατρικὸ καὶ γιομάτο στόμφο λεκτικὸ, ἔτσι πάλι καὶ τὸ ἐξευτελισμένον καὶ ταπεινὸ ὀρμηνεῦον ν' ἀποφεύγει κανεὶς μὲ προσοχὴ πολλὴ καὶ προφύλαξη. Γιατί ἂν τὸνα εἶναι ὑπερβολικὸ καὶ ἄγροικο, τὸ ἄλλο πάλι φαίνεται ξερὸ κί' ἀνίκανον ν' ἀγγίζει τὴν ψυχὴν.

Καὶ ἀκριβῶς ὅπως τὸ κορμὶ πρέπει ὄχι μόνον νὰ μὴν τὸ πιάνει ἀρρώστεια, μὰ νᾶναι καὶ καλοδιάθετο, ἔτσι καὶ τὸ λεκτικὸ, ὄχι μόνον ἀπλὸ μὰ καὶ ζωντανὸ πρέπει νὰ τρέχει. Γιατί τὸ ἀψευγάδιον μοναχὸ παινιέται, τὸ τολμηρὸ πάλι τὸ θαυμάζουν. Τὴν ἴδια γνώμη ἔχω καὶ γιὰ τὸν τρόπο πὸν πρέπει ἡ ψυχὴ νὰ διαθέτεται. Ἐπειδὴ οὔτε θρασύς, οὔτε ἀτολμὸς καὶ φοβισμένος πρέπει νᾶναι, γιὰτὶ τὸ ἔνα καταντᾷ σ' ἀδιαντροπία, καὶ τὸ ἄλλο ταπεινώνει ἀφθαστα. Μόνον τὸ νὰ κρατᾷ κανέναν σ' ὄλα τὸ μέτρο, αὐτὸ εἶναι τεχνικὸ κί' ἀρμονικὸν.

Κί' ὄσο ἀκόμα κάνω λόγο γιὰ τὰ γράμματα, θέλω νὰ πῶ γι' αὐτὰ ποιὰ γνώμη ἔχω. Δηλαδὴ πὼς τὸν μονοκόμματον λόγο πρῶτα-πρῶτα τὸν θεωρῶ ὄχι μικρὸ σημάδι πὼς λείπει τὸ γοῦστο ἀπὸ τοῦτον πὸν τὸν βάζει. Κί' ἐξὸν ἀπ' αὐτὸ θαρρῶ πὼς γιὰ ν' ἀσκηθεῖ κανεὶς στὸ λεκτικὸ, ὁ λόγος ὁ μονότονος φέρνει τὴν ἀηδία καὶ εἶναι ὀλίγε ἀνυπόφορος. Γιατί ἡ μονοτονία σ' ὄλα εἶναι αἰτία ἀηδίας καὶ στενοχωρίας, ἢ δὲ ποικιλία εὐχάριστη, ὅπως ἀκριβῶς καὶ σ' ἄλλα ὄλα τ' ἀκούσματα ἢ τὰ θεάματα.

(Ἀκολουθεῖ)

ΠΟΛΥΔΩΡΟΣ ΠΑΠΑΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

(*) Σπουδαῖος ζωγράφος στὴν ἐποχὴ τοῦ Μεγ. Ἀλέξανδρου.

ΤΟ ΦΤΑΣΙΜΟ ΤΟΥ ΙΜΠΡΑΗΜ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Οι έμφύλιοι πόλεμοι που έμεσολάβησαν από το 1822 μέχρι το 1825 είχαν στο εξωτερικό τόν αντίτυπό τους. Οι ξένες έφημερίδες σχολιάσανε ειρωνικά τα γεγονότα και οι έχτριοί της Ελλάδας και άφροισμένοι φίλοι της όθωμανικής αυτοκρατορίας, διάδιδαν παντού ότι οι Έλληνες δεν είναι λαός που μπορεί να ζήσει και να προκόψει χωρίς κηδεμονία! Να κυβερνηθεί μόνος του, να δημιουργήσει πολιτισμό και ναρθει στην ίδια με τα άλλα κράτη μοίρα.

Η κίνηση αυτή έδωκε θάρρος στο Σουλτάνο. Κι' άποφάσισε να την έκμεταλλευτεί και να υποδουλώσει ξανά τους αντίρτες Έλληνες. Μ' ένα του διάταγμα διάταξε το Μεχμέτ Άλη της Αιγύπτου να έκστρατεύσει κατά το Μωρηά με τις ισχυρότερες δυνάμεις του. Οι Αιγύπτιοι βρισκόντανε σε δειλία. Τα ελληνικά κατορθώματα τους είχαν φοβίσει. Το τραγικό τέλος τώσαν και τώσαν στρατηγών τους έτρόμαξε. Ένας Δράμαλης, ένας Κεχαγιάμπεης, ένας Μαχμούτ κι' ένας ίδιοφυής στρατηγός σαν τον Χουροϊτ και να μη μπόρουν να κάνουν τίποτα τό σοβαρό για την Όθωμανική αυτοκρατορία.

Άλλα τό φιλόδοξο παιδί του Μεχμέτ, ό Ιμπραήμ, ήθελε να δημιουργήσει ιστορία. Και προπαγάνδισε την έκστρατεία. Του δινότανε τώρα μιά μεγάλη εύκαιρία. Σπάνια δίνονται τέτοιες στους ανθρώπους. Σκέφτηκε πώς μπορούσε μ' αυτή να έπιβληθεί σε μιά όλκληρη χώρα, που αρχίζει από την Άνατολή και τελειώνει στη Δύση. Κείνο που άλλοι Πασσάδες δεν μπόρουν να τό φέρουν σε πέρας, θά τό κατόρθωνε αυτός. Για μιά ακόμα φορά θά υποδούλωνε αυτός την Ελλάδα. Και τό μυαλό του Ιμπραήμ πέταξε πίσω, σε παλιούς ιστορικούς χρόνους. Θυμήθηκε με μιάς τις άλλες έκστρατείες των στρατηγών της Άνατολής. Θά γινότανε τώρα κι' αυτός ένας Ξέρξης. Άλλά με περισσότερες έπιτυχίες από κείνον. Γι' αυτόν τό νεαρό στρατηγό δεν ήτανε δυνατό να υπάρχουνε στρατηγοί σαν τό Μιλτιάδη και ναύαρχοι σαν τό Θεμιστοκλή. Θά τους ταπεινώανε όλους αυτούς ό τολμηρός και θερμός Αιγύπτιος. Θά τους συντριβε. Θά τους έκανε σκόνη, ψηλά σκόνη, που να διαλυθεί στο άπειρο, και να μη μπορεί ποτέ πιά να ματαγίνει σωμα.

Με δραστηριότητα τοίμασε τά χρειαζόμενα για την έκστρατεία. Μίστωσε πλοία για τή μεταφορά του στρατού και των πολεμοφοδίων. Ακριβοπλήρωσε Γάλλους αξιωματικούς και του οργανώσαν τή στρατιά. Μιά στρατιά που άπαρτίστηκε από 25 χιλιάδες άντρες διαλεχτούς και γενναίους. Ό άθέρως των Άράβων και των Όθωμανών. Η αλήθεια είναι πώς ό στρατός δεν έπλαθε τά ίδια όνειρα. Κάποιος φόβος φώλησε από τις πρώτες μέρες στο στήθεια του στρατού εκείνου. Κάποιο δάγκωμα, φαρμακερού φειδιού δάγκωμα, του μάτανε την καρδιά. Μά ό Ιμπραήμ τούδινε θάρρος. Τους τόνισε πώς οι Έλληνες δεν είναι τόσο άντρείοι, όσο τους έχουνε παραστήσει. Κι' ακόμα τους ζωγράφισε τό πολιτικό τους ξεχαρβάλωμα, την κρατική τους άποσύνθεση. Θά τους έβρισκαν πάνω σε σκληρές πολιτικές διαμάχες και που άπ' αυτές είχανε ζοριστεί τά καλύτερα στρατιωτικά μυαλά. Τους έλεγε πώς γρήγορα θά τους υποδούλωναν και θά γύριζαν μετά στα σπίτια τους νικητές και τροπαιοϋχοι. "Ηρώες θά ήτανε όλοι, που δε θά πέθαιναν πιά ποτές!... Γιατί θά υποδούλωναν μιά χώρα, με τέτοια ιστορία και με τέτοια παράδοση.

Μ' αυτές τις σκέψεις άφηκε ό Ιμπραήμ την Αιγύπτο. Τά καράβια του οκίζαν όρμητικά τη θάλασσα κι' άνοιγαν τάφους, άπειρους τάφους!... Ό στρατός στο τέλος ένθουσιάστηκε κι' άρχισε τους άλαλαγμούς. Πηγμένη ήτανε ή παραλία από τους φεσάδες που δίνανε στον Ιμπραήμ και τη στρατιά του τις πιο θερμές εύκές. Χιλιάδες μαντήλια άνέμισαν, και χιλιάδες γυναίκες μάρτια δακρύσανε: τά ήδύπαθα μάρτια των

MESALLIANCE

Ό Μέρμηγκας, πολύ της προκοπής,
όλο και κουβαλεί στο σπίτι ψώνια
κι' ή Μερμήγκα (τζιτζικα να την πεις;)
τόν δέχεται με κάποια καταφρόνια.

Του λόγου της διαβάξει, ξαπλωτή,
Μπερξόν, Φρούδ, Ζαρατούστρα, κι' άλλα τέτια
γιατί άλλες είναι οι έγνοιες που έχει αυτή,
κι' άλλα τά που έχει ό Μέρμηγκας σικλέτια.

ΕΠΙΜΗΘΕΑΣ

γυναϊκών της Άνατολής. Οι γυναίκες δεν είχανε ούτε αυτές δει με μάτι καλό τον καινούριο πόλεμο. "Ενοιώθαν πώς κάτι από κοντά τους χανότανε για πάντα και θάβονταν στα άνεξευρέθητα βάθια της γαλάζιας θάλασσας. Κι' αυτές θάμναν μόνες, ναί μόνες, και θά καρτέραγαν άδικά κείνους που έπαιρναν κάτι μαζί τους σ' αυτή την έκστρατεία. Την καρδιά τους, τά νείατά τους, την άληθινή χαρά της ζωής τους.

Ανενόχλητοι οι στόλοι του Ιμπραήμ πέρασαν τις ελληνικές θάλασσες. Στις 10 του Φλεβάρη του 1825 έκανε τρεις άποβάσεις στη Μεθώνη και στην Κορώνη. Μόνος του ό Ιμπραήμ είδε τά κάστρα κι' έτοιμάσε από κείνη τη γωνιά της ελληνικής γής τη θύελλα κατά το Μωρηά.

**

Τράνταγμα δυνατό δοκίμασε ό Μεθώνης σαν πρωταντίκρουσε στη γαλάζια ελληνική θάλασσα τά έχθρικά πλοία. Κι' έμοιασε τό τράνταγμα του αυτό, σαν τό τράνταγμα τό συγκλονιστικό που δοκιμάζει ή γή σε μεγάλο σεισμό.

Αναθεώρησε με μιάς τις ειρηνιστικές του σκέψεις, που από χρόνια, από την τραγική σφαγή των αϊμαλώτων, τριβίλιζαν τό κεφάλι του. Νέο κακό άπειλούσε τώρα την Ελλάδα. Θά υποδουλωνότανε, θά ταπεινωνότανε, και ίσως να εξαφανιζότανε. Η χώρα που τον γέννησε, που του χάρισε ό,τι καλύτερο είχε σε πνευμα και όμορφιά, βρισκότανε πάλι σε κίνδυνο. Θυμήθηκε τους κόπους του και τά δάκρυα που γι' αυτήν είχε χύσει παλιότερα. Δεν ήτανε τάχα αυτός που παρακαλούσε τον Σάδρο για τη λευτεριά της; Γιατί τώρα να σταθεί άβουλος; Γιατί να μην άρχισι τον άγώνα; Γιατί και πάλι να μη ζώσει τό γιαταγάνι, που παραπονεμένο τώσον καιρό τον καρτέραγε; Άκουμπισμένος στο παράθυρο του σπιτιού του, σκεφτότανε όλα αυτά, κι' άγνάτευε τη θάλασσα που της έγδεραν τις πλάτες τά Όθωμανικά πλοία.

Δειλινό ήτανε που άποφάσισε να πολεμήσει. Κάλεσε άμέσως τό φίλο του τό Φραντζή, τ' αδέρφια του, και τους ρέστους καπεταναίους, Γρηγοριάδη, Παπατώρη, τον άδελφό του Μίλλιου και τους ξετύλιγε τους σκοπούς του. Τόν φίλησε ό Φραντζής, τον χειροκρότησαν όλοι. "Όλοι τώρα ήτανε γύρα του, μονιασμένοι και πειθαρχημένοι, έτοιμοι να πεθάνουν χιλίες φορές για τον άγώνα. Έγραψε τότε ό Μεθώνης μιά φλογερή προκήρυξη στους υπόλοιπους Έλληνες, σε κείνους που τραγόντανε άναμεταξύ τους ακόμα. Τους τόνισε μέσα σ' αυτή τους κιντόνους, τους έδειξε τά άληθινά τους καθήκοντα. Και τους καλούσε όλους να πολεμήσουν στα παράλια του Νιόκαστρου.

ΚΩΣΤΑΣ ΚΑΛΑΝΤΖΗΣ